

Eerste Kamer der Staten-Generaal

Minister van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur
Mevrouw F.M. Wiersma
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Kazernestraat 52
2514 CV Den Haag
postbus 20017
2500 EA Den Haag

telefoon 070 312 92 00
fax 070 312 93 90

e-mail postbus@eerstekamer.nl
internet www.eerstekamer.nl

datum 16 december 2025

betreft Kwartaalrapportages CBS

ons kenmerk 179213

Geachte mevrouw Wiersma,

De leden van de vaste commissie voor Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) hebben met belangstelling kennisgenomen van uw brieven over de eerste en tweede kwartaalrapportages CBS¹ en de op 20 november 2025 aangeboden derde kwartaalrapportage CBS.² De leden van de fracties van **GroenLinks-PvdA, VVD, CDA, PvdD** en de **fractie-Visseren-Hamakers** hebben naar aanleiding hiervan een aantal vragen en opmerkingen.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van GroenLinks-PvdA

Het kabinet meldt dat in het unierecht zowel de sectorale als nationale plafonds verplichtingen opleggen aan Nederland. Toch zet het kabinet, ondanks een negatief advies van de Afdeling advisering van de Raad van State, beleid in dat hier haaks op staat, namelijk het afkomen stopzetten en daarmee riskeren dat de plafonds overschreden worden.

Uit de ontwikkeling van de mestproductie blijkt dat bij zowel stikstof als fosfaat de verwachte uitstoot is toegenomen ten opzichte van de vorige rapportage. Uw aannames waren daarmee dus onrealistisch, iets waarvoor u nadrukkelijk gewaarschuwd bent. Dit is des te kwalijker omdat het kabinetsbeleid de normen vanuit het unierecht al niet behaalde voordat het kabinet besloot om de afroaming stop te zetten. Kunt u onderbouwen waarom dit niet neerkomt op het verkeerd voorlichten van de Kamer? Welke inhoudelijke argumenten heeft u om te onderbouwen dat u niet heeft geluisterd naar de signalen uit samenleving en de beide Kamers?

De effecten van de uitkoopregelingen worden grotendeels pas in 2026 en 2027 zichtbaar. U heeft daarmee bewust beleid gemaakt (lees: weggehaald) dat eraan bijdroeg dat Nederland de EU-normen wel zouden halen, maar nu worden ze in ieder geval in het cruciale jaar 2025 niet gehaald. Dit kunnen deze leden niet anders zien dan een bewuste stap om het unierecht niet te respecteren. Kunt u hierop reflecteren?

In 2021 heeft de strategische Milieukamer onderzoek gedaan naar mesttransporten en de controle daarop. Kunt u dit rapport delen? Is er daarna nog ander onderzoek gedaan naar de effectiviteit en doelmatigheid van de fraudebestrijding rond mest in Nederland? Kunt u aangeven welk percentueel deel van de mesttransporten in 2024 en 2025 door de NVWA daadwerkelijk gecontroleerd is, fysiek

¹ Kamerstukken I 2025/26, 33037/36618, BK.

² Kamerstukken I 2025/26, 33037/36618, BL.

datum 16 december 2025

ons kenmerk 179213

blad 2

of anderszins? Welke verandering heeft de versterkte handhavingsstrategie daarin gebracht? Is er meer of minder gecontroleerd? Hoeveel zaken zijn daadwerkelijk door het OM opgepakt om tot vervolging over te gaan? Hoeveel winst kan er worden gemaakt met fraude in het mesttransport? Hoe hoog zijn de boetes die zijn uitgedeeld? Hoe wordt de percentage controles en hoogte van de boetes gewogen ten opzichte van gebruikelijke percentage van de pakkans en strafhoogte die worden gebruikt bij het bepalen van een effectieve strafmaat? Welke extra stappen zet u om in 2026 en verder de controle en pakkans effectief te maken in het licht van voorkomen van mestfraude? Dit lijkt deze leden van enorm belang daar de Europese Commissie de derogatie voor Nederland (hoogstwaarschijnlijk) per 1 januari 2026 zal afschaffen.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de VVD

De leden van de VVD-fractie zijn u erkentelijk voor het toesturen van de kwartaalrapportage. Deze leden constateren dat de verwachting is dat het nationale fosfaatproductieplafond eind 2025 wordt overschreden en ook in de toekomst overschreden zal worden. De kwartaalrapportages geven daarom aanleiding tot het stellen van enkele vragen.

In uw brief van 11 november 2025 schrijft u dat u verwacht dat de mestproductie op termijn lager gaat liggen dan het nationale plafond. Wat bedoelt u met 'op termijn'? En hoe beoordeelt u deze uitspraak in het licht van de gepresenteerde voortgangsrapportage van het derde kwartaal?

In uw brief van 20 november 2025³ schrijft u dat bij een deelname van 90% aan de LBV en LBV+ dat het nationale fosfaatplafond alsnog wordt overschreden. Welke eventuele aanvullende maatregelen bent u voornemens te nemen, nu dit de verwachting is? Het artikel in de NRC van 6 december 2025⁴ roept bij deze leden vragen op. Hoe kijkt u zelf tegen dit artikel aan?

Kunt u aangeven of, en welke, risico's u ziet voor de Nederlandse positie jegens de Europese Commissie, mocht blijken dat het nationale fosfaatplafond de komende jaren structureel wordt overschreden? Kunt u inzichtelijk maken in welke andere EU-lidstaten sprake is van een soortgelijke situatie, en daarbij aangeven welke aanvullende maatregelen deze landen nemen om binnen de kaders te blijven? Hoe verhouden deze maatregelen zich tot de inzet van Nederland?

Recent heeft de Afdeling advisering van de Raad van State negatief geadviseerd over uw voorstel om de afoming van de pluimvee en de varkensrechten te beëindigen. Zij baseert zich daarbij mede op deze voortgangsrapportage waaruit blijkt dat de mestproductie toch hoger blijft dan de mestplafonds die in de Meststoffenwet zijn vastgesteld. De Afdeling stelt dat als de afoming niet plaatsvindt er zeker niet wordt voldaan aan de verplichtingen in de derogatiebeschikking en het nationaal mestproductieplafond in 2025 wordt overschreden. Toch begrijpen deze leden dat u onlangs aan de Tweede Kamer heeft laten weten dat u de afoming toch wil beëindigen. Wat zijn uw overwegingen geweest om het advies van de Afdeling advisering van de Raad van State naast u neer te leggen?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van het CDA

Deze leden hebben in navolging van eerdere inbreng over de mestproductie nadere vragen over de kwartaalrapportages.

Deze leden hebben er kennis van genomen dat u verwacht dat minimaal 90% van de aangemelde veehouders zal deelnemen aan de regelingen Lbv en Lbv-plus. Deze leden vragen u of de doelstelling over het fosfaatproductieplafond wel wordt gehaald als de deelname 100% zou zijn.

³ Kamerstukken I 2025/26, 33037/36618, BL.

⁴ E. Rosenberg & D. Stokmans, 'Schrappen, vertragen, blokkeren; hoe een onervaren minister krimp van de vee-stapel tegenhield', NRC, 6 december 2025.

datum 16 december 2025

ons kenmerk 179213

blad 3

Bij de huidige gegevens concluderen deze leden dat het nationale fosfaatproductieplafond stevig wordt overschreden. Welke maatregelen gaat u nemen om het gestelde doel te realiseren?

Deze leden maken zich zorgen over de consequenties voor de boeren gezien het overschrijden van de diverse plafonds in 2025. Kunt u aangeven wat de consequenties zijn voor de boeren in de komende twee jaren; 2026 en 2027?

Deze leden vragen zich af wat de gevolgen zijn voor de uitvoering van de doelen op het gebied van mestproductie wanneer Nederland geen nieuwe derogatiebeschikking verleend krijgt. Kunt u aangeven wanneer u hierover duidelijkheid verwacht? En kunt u aangeven in hoeverre het niet behalen van de nationale productieplafonds meespeelt bij het verkrijgen van een nieuwe derogatiebeschikking? Welk beleid heeft u voor ogen als de derogatiebeschikking niet verleend wordt?

Kunt u bovendien aangeven wanneer u duidelijkheid verwacht over het exacte deelnamepercentage aan de voorgenoemde regelingen? Wanneer kan dit effect daadwerkelijk worden meegenomen in het vormen van beleid ter uitvoering van de doelen uit de Meststoffenwet?

Deze leden lezen in de CBS-rapportage: 'Vergeleken met de vorige kwartaalrapportage is de excretie toegenomen, als gevolg van een grotere rundveestapel, hogere stikstof- en fosforgehaltes van het vers gras en een hoger stikstofgehalte van de graskuil van 2025.'. Acht u het noodzakelijk om op basis hiervan extra inzet te plegen om de productieplafonds van melkvee niet verder te overschrijden?

Deze leden constateren dat de melkveesector in verhouding tot de andere sectoren een relatief hogere mestproductie ten opzichte van het sectorale productieplafond. Hoe reflecteert u op de verschillen tussen de sectoren, met inachtneming van het advies van de Afdeling advisering van de Raad van State over de afroeping van pluimvee- en varkensrechten?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de PvdD

Vraag 1

In uw antwoord op vragen van de leden van de fractie van GroenLinks-PvdA stelt u: 'De sectorale plafonds zijn niet opgenomen in de derogatiebeschikking.'.

Vraag 1a

Maakt dat wat uit voor de vraag of de totale fosfaat- en stikstofexcretie van zowel de varkens- als de pluimveesector gezamenlijk leidt tot een overschrijding van het plafond dat ingevolge de derogatiebeschikking maximaal mag worden behaald?

Vraag 1b

In de negatieve adviezen van de Afdeling advisering van de Raad van State over de twee ontwerpbesluiten wordt gesteld: 'Omdat de derogatiebeschikking geen specifieke voorwaarden stelt aan de mestproductie van de verschillende sectoren, mag de som van deze sectorale mestproductieplafonds niet hoger zijn dan het nationaal mestproductieplafond.'. Onderschrijft u dat? Zo nee, op welke gronden meent u dat de Afdeling een onjuist standpunt inneemt?

Vraag 1c

Zo ja, deelt u dan het oordeel van deze leden (en van de Afdeling) dat de door u gehanteerde veronderstelling dat de 'stikstofexcretie in de pluimveesector onder het sectorale plafond blijft' op zich geen dragende motivering kan opleveren voor een verwachting die betrekking heeft op het nationale mestproductieplafond.'.

datum 16 december 2025

ons kenmerk 179213

blad 4

Zo nee, wat is dan uw redenering? Zo ja, bent u het dan met het oordeel van de Afdeling in haar advies over de afroaming van pluimveerechten eens dat die veronderstelling geen dragend argument oplevert voor dat ontwerpbesluit?

Vraag 2

De Afdeling merkt in haar advies over de afroaming van pluimveerechten op: 'Bovendien wordt niet gemotiveerd waarom de onzekerheid in de prognose zal leiden tot het alsnog behalen van het sectorale plafond voor fosfaatexcretie.'

Bent u het daarmee eens? Zo nee, welke gegevens heeft u dan aangevoerd waaruit blijkt dat het sectorale plafond voor fosfaatexcretie niet zal worden overschreden?

Vraag 3

De Afdeling merkt in haar advies over de afroaming van varkensrechten op dat de potentiële verlaging van mestproductie die u mogelijk acht naar verwachting pas in de loop van 2026 en 2027 volledig tot uiting komt in de mestproductiecijfers.

Vraag 3a

Onderschrijft u dat? Zo nee, op welke gronden komt u dan tot die ontkenning? Zo ja, zien deze leden het dan goed dat in 2025 het toegelaten plafond zonder meer zal worden overschreden?

Vraag 3b

Als in 2025 het toegelaten plafond zonder meer zal worden overschreden, is dat dan een overtreding van de derogatiebeschikking? Zo nee, op welke gronden komt u dan tot die ontkenning? Zo ja, welke gevolgen kunnen aan zo'n overtreding verbonden zijn?

Vraag 4

In uw brief⁵ van 28 november 2025 aan de Tweede Kamer schrijft u dat u zonder te reageren op de bezwaren van de Afdeling advisering van de Raad van State besloten heeft om beide ontwerpbesluiten vast te stellen overeenkomstig het ontwerp.

Vraag 4a

Uit welke gegevens heeft u afgeleid dat de Eerste Kamer geen bezwaren heeft tegen beide ontwerpbesluiten?

Vraag 4b

De Tweede Kamer had u verzocht om in te gaan op de bezwaren van de Afdeling. Acht u het in overeenstemming met het recht dat u met voorbijgaan aan dat verzoek besluit om de ontwerpbesluiten waarop de voorhangprocedure van toepassing is verklaard, vaststelt en in werking laat treden zonder in te gaan op de bezwaren van de Afdeling? Getuigt die handelwijze van een zorgvuldige procedure?

Vragen en opmerkingen van het lid van de fractie-Visseren-Hamakers

In de brief over de voortgang mestproductie en LBV en LBV-plus naar aanleiding van derde kwartaalrapportage 2025 CBS staat dat het CBS verwacht dat in 2025 de fosfaatexcretie van de Nederlandse veestapel het nationale plafond met 4,9% zal overschrijden.⁶ Desondanks heeft u besloten om de afroaming van fosfaatrechten in de varkens- en kippensector stop te zetten. In antwoorden op vragen over de eerste en tweede kwartaalrapportage 2025 van het CBS, die ingaan op de voortgang van de ontwikkeling van de mestproductie, geeft de minister aan: 'de mate van overschrijding van het nationale fosfaatproductieplafond wordt echter nauwelijks beïnvloed door het stoppen met

⁵ Kamerstukken II 2025/26, 33037, nr. 627.

⁶ Kamerstukken I 2025/26, 33037/36618, BL.

datum 16 december 2025

ons kenmerk 179213

blad 5

afoming in varkens- en pluimveehouderij.⁷ Op welke gegevens baseert u deze uitspraak? Hoe verantwoordt u dat een mogelijk zeer effectieve maatregel om de fosfaatproductie in Nederland te verminderen is afgeschaft nog vóórdát de effecten van deze maatregel gemeten kunnen worden? Waarom slaat u het advies van de Afdeling advisering van de Raad van State – om de afoming van de pluimvee- en varkensrechten niet te beëindigen met ingang van 1 december 2025 – in de wind?

De leden van de vaste commissie voor LNV zien uw reactie met belangstelling tegemoet en ontvangen deze graag **uiterlijk 20 januari 2026**.

Hoogachtend,

G.J. Oplaat

Voorzitter van de vaste commissie voor Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

⁷ Kamerstukken I 2025/26, 33037/36618, BK, p. 4.